

Extrém ritkán lakott peremek – önálló térkategoría a periférián túl?

Karácsonyi Dávid

CSFK Földrajztudományi Intézet, Magyarország

Northern Institute, Charles Darwin University, Ausztrália

On-line előadás, ELTE TTK, Regionális Tudományi Esték, 2021. március 19. 12 óra

Az elmúlt bő évtizedben egyre szélesedő tudományos diskurzus indult arról, hogy Földünk extrém ritkán lakott peremvidékei valójában nem a tág értelemben vett vidékies terek részei, hanem önálló térkategoríát képeznek a város-vidék folytonosságon, illetve a centrum-periféria rendszeren túl (lásd Carson et al. 2011, Taylor 2016, Le Tourneau 2020). Ezek az extrém ritkán lakott terek valójában az érintett országokban különféle regionális politikai térkategoróriák, emiatt nem csak definíciójukra, de nevezéktanukra sincs kialakult, egységes nemzetközi álláspont (Huskey 2006). Eddig csak az angolszász világ (Alaszka, Arktikus Kanada, Észak-Ausztrália) és Skandinávia ún. „északi-kontextusában” születtek összehasonlító elemzések, amelyek feltárták, hogy a nagyon különböző környezeti viszonyoktól függetlenül (sarkvidékek vs. trópusok) hasonló társadalmi-gazdasági folyamatok jellemzik e tereket. Emellett az sem tisztázott, hogy ha az extrém ritkán lakott peremek nem vidékies térségek, akkor hol, mi alapján húzhatjuk meg a határt e két tértípus között, egyáltalán meghúzható-e bármiféle határ, vagy a város-vidék folytonossághoz hasonló fokozatos térbeli átmenetről van szó (Le Tourneau 2020).

E regionális földrajzi előadásban a fenti elméleti kérdések bemutatásán túl kísérletet teszek az extrém ritkán lakott peremek globális definíciójára kvantitatív megközelítésben. A definíció alapján kiválasztott szubnacionális egységekre alkalmazott egyszerű többváltozós elemzéssel (faktor- és klaszteranalízis) e terek sajátosságait, differenciálódását is megpróbálom feltárni a rendelkezésre álló egységes adatok szűkossége és a módosítható terület egységek problémája miatti nyilvánvaló korlátosságok ellenére is.

Források:

Carson, D, Rasmussen, R, Ensign, PC, Taylor, A, Huskey, L (eds.) 2011, *Demography at the Edge: Remote human populations in developed nations*. Ashgate, Farnham, England.

Huskey, L 2006, Limits to growth: remote regions, remote institutions. *Annales of Regional Science*, 40, 1, 147–155.

Taylor, A 2016, Introduction: Settlements at the edge. In: Taylor, A, Carson, DB, Ensign, PC, Husky, L, Rasmussen, RO, Saxinger, G (eds.), *Settlements at the edge: Remote human settlements in developed nations*, Edward Elgar, Gloucester, UK, pp. 3–24.

Le Tourneau, FM 2020, Sparsely populated regions as a specific geographical environment. *Journal of Rural Studies*, 75, 70–79.

